

До

Членовете на научното жури, сформирани със Заповед № РД-22-446 от 18.02.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Георги Петров Пенчев – Юридически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

относно: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед № РД-22-446 от 18.02.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на ПУ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“, обявен за нуждите на катедра „Теория и история на правото“ към Юридическия факултет (ЮФ) на ПУ. Предоставям на Вашето внимание рецензията си, изготвена на основание чл. 26, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ – Държавен вестник (ДВ), бр. 38 от 2010 г., изм. и доп.), чл. 57, ал. 2 и 3 и чл. 57а, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав на Република България, приет с Постановление № 202 на Министерския съвет от 10.09.2010 г. (ППЗРАСРБ – ДВ, бр. 75 от 2010 г., изм. и доп.) и чл. 68, ал. 2 и 3 от Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПРАСПУ – В: Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ [онлайн]. [прегледан 21.01.2025]. Достъпно от: https://uni-plovdiv.bg/uploads/site/pravilnici/PRASPU_16.12.2024 г..pdf.

1. Общо представяне на процедурата, получените материали и кандидата

1.1. Общо представяне на процедурата

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ на ПУ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“ за нуждите на катедра „Теория и история на правото“ към ЮФ на ПУ е обявен в ДВ, бр. 98 от 19.11.2024 г. и на интернет-страницата на ПУ. За участие в конкурса е подал документи само един кандидат – гл. ас. д-р Димитър Вълков Ханев от катедра „Теория и история на правото“ на ЮФ при ПУ.

1.2. Общо представяне на получените материали

Преди всичко трябва да се изтъкне обстоятелството, че представеният от гл. ас. д-р Д. Ханев комплект материали и документи на хартиен и на електронен носител е в съответствие с чл. 66, ал. 2, 4, 5 и 6 от ПРАСПУ, спазена е и процедурата по чл. 67 от същия правилник. Той е приложил за участие в конкурса 4 научни труда, от които една монография с наименование „Юридическото обосноваване. Понятие и теория“. Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2025, 180 с., представена като хабилизационен труд, друга монография, озаглавена „Субективно право и правна свобода. От класическите основи до съвременните проблеми през призмата на българската правна теория“. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2021, 246 с., базирана на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен (ОНС) „доктор“, 1 научна статия „Идеята за Soft Law и понятието за валидност в юридическото обосноваване“. - В: Soft Law и съвременното право. София, Сиби, 2017, с. 36–50 и 1 научна студия „Система на формите на субективното право“. – В: Имуществените отношения в правото – развитие и перспективи. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2021, с. 382-416, публикувани след придобиването на ОНС „доктор“ в 2015 г. Всичките представени научни трудове на гл. ас. д-р Д. Ханев за участие в конкурса са в областта на теорията на държавата и правото.

1.3. Кратки биографични данни на кандидата

Гл. ас. д-р Димитър Ханев е завършил специалност „право“ в ЮФ на ПУ в 2004 г. През периода 2005-2025 г. той последователно е придобил академичните длъжности „асистент“ (2005 г.), „старши асистент“ (2007 г.) и „главен асистент“ (2009 г.) по теория на държавата и правото в същия факултет. В 2015 г., той успешно защитава дисертация за придобиване на ОНС „доктор“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, докторска програма „Теория на държавата и правото“ на тема „Субективно право и

правна свобода“. Освен това Д. Ханев е участвал в редица национални и международни научни конференции и 2 научно-изследователски проекти.

1.4. Лични впечатления за кандидата

Личните ми впечатления от кандидата в конкурса са много добри. Гл. ас. д-р Д. Ханев притежава необходимите делови (професионални и организационни) и морални качества за упражняване на преподавателската си дейност в ПУ. Към колегите си, вкл. от другите ЮФ-ти, Института за държавата и правото-БАН и юридическата практика се стреми да бъде учтив, внимателен и коректен.

1.5. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Във връзка с удовлетворяването на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ, от представените материали в конкурса може да се направи констатацията, че гл. ас. д-р Д. Ханев удовлетворява минималните национални изисквания с оглед на допускането му до участие в конкурса.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

2.1. Оценка на учебно-педагогическата дейност

Гл. ас. д-р Д. Ханев участва активно в учебно-педагогическата дейност в ПУ. Той води упражненията и част от лекциите по задължителната учебна дисциплина „Обща теория на правото“ в ЮФ на ПУ пред студенти в редовна, а по-рано и в задочна, форма на обучение. Той изпълнява добросъвестно задълженията си като преподавател по горепосочената учебна дисциплина.

2.2. Оценка на научната и научно-приложната дейност

С оглед на научната дейност на гл. ас. д-р Д. Ханев трябва да се отбележи обстоятелството, че той е представил монографията „Юридическото обосноваване. Понятие и теория“ в качеството ѝ на хабилитационен труд. Посоченият монографичен труд на кандидата е значимо комплексно научно изследване в тази област. Определено може да се констатира, че с него се запълва една празнота в правната ни литература. Същевременно в другите представени публикации авторът е анализирал разнообразни правни проблеми, свързани с теорията на държавата и правото.

2.3. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представената за участие в конкурса научна продукция

Научните резултати на гл. ас. д-р Д. Ханев в областта на теорията на държавата и правото оценявам като подчертано съществени и значими.

2.3.1. Оценка на научните и научно-приложни приноси на монографията „Юридическо обосноваване. Понятие и теория“, представена като хабилитационен труд

Сред кръга на представените от гл. ас. д-р Д. Ханев научни публикации за участие в конкурса, с оглед на приносите им, най-високо е

необходимо да бъде оценен хабилитационният му труд „Юридическото обосноваване. Понятие и теория”. В структурно отношение той се подразделя на Въведение, 2 части и общо 8 подразделения с римски цифри (фактически глави) към тях, съответно: Част първа. Понятие за обосноваване в правото (с. 21-78), която включва фактически следните глави: I. Изходни позиции: терминологични разграничения и концептуални определения (с. 21-32); II. Методология: юридическо обосноваване, правна епистемология и когнитивна наука (с. 33-42); III. Два вида юридическо обосноваване: теоретично и практическо (с. 43-58); IV. Правото като социална практика: субекти на обосноваване и модели на обосноваване (с. 59-78); Част втора (с. 79-132), която включва фактически следните глави: V. Интерпретативният формализъм: класическото наследство на естественото право и моделизмът на 19 век (с. 79-88); VI. В търсене на новия смисъл: прогресивното срещу консервативното начало на 20 век (с. 89-102); VII. В опит за примиряване на крайностите: рационалният прагматизъм през втората половина на 20 век (с. 103-116); VIII. Към загубата на обективната истина: култът към рационалното и раждането на постмодерната теория в края на 20 век (с. 117-132); Appendix (т.е. Приложение) Юридическото обосноваване и съдебното решение: юридическото обосноваване като функция от способността да се съди (с. 133-156); заключение (с. 157-158); и използвана („цитирана”) литература (с. 159-178), която включва общо 190 заглавия, сред които 91 на кирилица, 89 на латиница и 10 съдебни актове. Научните приноси в тази монография и в другите представени публикации в областта на теорията на държавата и правото се изразяват в обогатяване на съществуващите знания чрез предлаганата новост в изследването на редица правни проблеми.

Конкретните научни и практически резултати и приноси на кандидата в хабилитационния му труд „Юридическото обосноваване. Понятие и теория” могат да бъдат очертани, както следва:

1. авторско становище за юридическото обосноваване като „комплексен процес”, в който неговият субект е едновременно потребител и създател на „правния смисъл”, т.е. на самото понятие за правото (с. 12), респ. като „когнитивно-познавателен процес” в съзнанието на субект, който се намира в определена „социална ситуация” (с. 38-39) или като „индивидуален когнитивен процес, чрез който се конструира правен смисъл” (с. 157);

2. авторско становище относно подразделянето на юридическото обосноваване на два вида, от една страна, на теоретично, което служи за изграждане на „изходните представи за правната реалност”, и практическо, което се отнася до съдебните решения (с. 15, 43-57, 59-78), а, от друга страна, в широк смисъл, относим към „мисленето” (мисловния процес), в аспектите на правопознание и намиране на истината (с. 16, 25, 27), респ. на самото понятие за правото (с. 25), и в тесен смисъл, относим към

аргументацията в аспектите на дискурса, риториката и убеждението (с. 16), т.е. на извеждането на аргументи от вече установени „концепции” (с. 26-27).

3. много добър авторски анализ на разликата между юридическото обосноваване и тълкуването на нормативните актове (с. 28-31);

4. авторско становище, че „в рамките на правопознанието информацията подлежи на интерпретация, а смисълът – на конструиране” (с. 38);

5. авторско становище за разликата между нравственост и морал (с. 75);

6. сполучлив авторски анализ на юридическото обосноваване в контекста на развитието на теорията на правото в периода 17-20 век, вкл. с акцент върху естественото право и юридическия позитивизъм (с. 79-132);

7. авторско становище за същността на правоприлагането като дейност (с. 136-138).

8. авторско становище за правилност на съдебното решение, когато то е: а) „изпълнило правно-техническите критерии за валидност”; б) постановено от безпристрастен съд, който свободно е формирал своето вътрешно убеждение; в) основано на истината; г) отразило справедливостта; и д) „обосновано убедително” (с. 145);

9. в заключението са направени редица полезни за правната наука изводи от разгледаната общоправна проблематика на юридическото обосноваване (с. 157-158).

2.3.2. Оценка на научните и научно-приложни приноси на монографията „Субективно право и правна свобода. От класическите основи до съвременните проблеми през призмата на българската правна теория”

В другата монография „Субективно право и правна свобода. От класическите основи до съвременните проблеми през призмата на българската правна теория” с научно приносно значение са становищата на автора за: а) наличието на методологични, правнодоктринални и юриспруденциални измерения на понятието „субективно право” (с. 68); б) съдържанието на субективните права като институализирани в правото етични основания за „изконсумирането” на блага (с. 77); в) правната свобода като форма на субективното право, която се изразява в правомощието на неговия титуляр да избира извършването на определени действия (с. 92-93) и да се възползва от благото, което субективното право защитава (с. 177).

2.3.3. Оценка на научните и научно-приложни приноси на студията и статията, представени за участие в конкурса

В студията „Система на формите на субективното право” като съществен научно-теоретичен принос може да се изтъкне становището на автора, че съдържанието на субективното право е благата, до които то

осигурява достъп, а формата на субективното право е правомощието (поведението), чрез което то се реализира (с. 383).

В статията „Идеята за Soft Law и понятието за валидност в юридическото обосноваване” като значим научно-теоретичен принос може да се посочи становището на автора, че в юридическото обосноваване акцентът не е в крайният резултат (практическото решение), а в процеса на неговото създаване (с. 45) и че субектът на юридическото обосноваване е длъжен да отчита съществуването на валидно субективно право (с. 47).

2.4. Оценка на личния принос на кандидата

Изтъкнатите приноси в научната продукция и получените резултати са лична заслуга на кандидата за участие в конкурса. Те са обусловени от дългогодишната добросъвестно и систематично упражнявана преподавателска и научна дейност на гл. ас. д-р Д. Ханев в ЮФ на ПУ.

3. Критични забележки и препоръки

Към представения хабилизационен труд като монография „Юридическото обосноваване. Понятие и теория” могат да бъдат отправени и някои критични забележки и препоръки, предимно от редакционен характер.

3.1. Критични забележки

1. На с. 134, бел. 220 под линия след думите „Тук не мога да не” трябваше да се постави думата „се” пред думата „съглася”.

2. Подразделението „Appendix” с наименование „Юридическото обосноваване и съдебното решение: юридическото обосноваване като функция от способността да се съди” (с. 133-156) би трябвало, поради своята научно-практическа значимост, да е обособено като самостоятелно подразделение в текста на точка (т.е. глава) IV на Част първа, защото смятам за по-уместно приложението към научен труд в областта на правните науки да има помощно, респ. информационно, значение спрямо основния текст.

3.2. Препоръки

1. По-добре щеше да бъде, ако съдържанието на монографията беше подразделено на глави и параграфи към тях вместо на части и подразделения с римски цифри към тях.

2. Уместно е вместо употребата на някои чужди думи („чуждици”), напр. „тренд” (на с. 98, ред 13), „премиси” (на с. 99, ред 18), „обсесия” (на с. 125, ред 5) и „пъзел” (на с. 148, ред 5) да се употребява превода им на български език.

3. На с. 114, ред 6 вместо думата „проект” по-уместно беше да се употреби думата „становище” или думата „възглед”.

3.3. Оценка на въздействието на критичните забележки и препоръки върху научното значение на хабилизационния труд

Изтъкнатите критични бележки и препоръки съвсем не омаловажават значимостта и полезността на представения от кандидата хабилизационен

труд. Определено мога да заявя, че монографията на гл. ас. Д. Ханев „Юридическото обосноваване. Понятие и теория” има всички качества за неговата хабилитация като “доцент” на ПУ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научната специалност „Теория на държавата и правото“ и че като цяло тя представлява значителен научен и научно-приложен принос.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, след запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси:

1. Смятам, че гл. ас. д-р Димитър Ханев отговаря напълно на изискванията на чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 65, ал. 1 и 2 от ПРАСПУ за избор за академичната длъжност “доцент” по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“.

2. Давам, на основание чл. 26, ал. 3 от ЗРАСРБ, чл. 57, ал. 3 и чл. 57а, ал. 1 от ППЗРАСРБ, и чл. 68, ал. 3 и чл. 69, ал. 1 от ПРАСПУ, положителна оценка на преподавателската и научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Димитър Вълков Ханев, която ме мотивира категорично към положително заключение за неговия избор на академичната длъжност „доцент“.

3. Препоръчвам на Научното жури, на основание чл. 27а, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 58, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 70, ал. 1 от ПРАСПУ, да изготви доклад с предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ да избере гл. ас. д-р Димитър Вълков Ханев на академичната длъжност „доцент“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Теория на държавата и правото“, за нуждите на катедра „Теория и история на правото“ на ЮФ при ПУ.

София, 12.03.2025 г.

Изготвил рецензията: (п)

(проф. д.ю.н. Георги Пенчев)